

Палеха Владислав Олександрович,
студент 1 курсу факультету № 2 НАВС;
Науковий керівник: Кулик Т. О., старший
викладач кафедри конституційного та
міжнародного права НАВС, кандидат
юридичних наук

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДИНИ
ТА ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Питання прав і свобод людини і громадянина на сьогодні є
найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої

політики усіх держав світової спільноти. Саме стан справ у сфері забезпечення прав і свобод особи, їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави і суспільства в цілому. Права людини є складним, багатовимірним явищем. У різні епохи проблема прав людини, незмінно залишаючись політико-правовою, набувала релігійно-етичного, філософського звучання.

Основи прав людини - повага життя і гідності кожної окремої людини - присутні в більшості великих релігій і філософських вчень світу. Права людини не можна купити, заробити або отримати в спадок - їх називають «невід'ємними», тому що вони властиві кожній людині, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного або соціального походження, майнового стану, народження або будь-яких інших обставин.

Міжнародне співтовариство приділяє значну увагу розвитку та забезпеченню прав людини. Демократизації процесу, пов'язаного з проголошенням і захистом прав людини, значною мірою сприяло прийняття низки міжнародних документів щодо закріплення, правової регламентації та розробки механізму міжнародного захисту прав людини у державах, що підписали відповідні міжнародні документи [1, с. 29-35].

Після II Світової війни проблема прав людини з чисто внутрішньої стала перетворюватися в міжнародну. Поступово Конституційне право почало попадати під вплив міжнародних стандартів. Були прийняті ряд міжнародних документів, що зобов'язують держави, що підписали їх дотримувати і розвивати повагу до прав людини, без якої-небудь дискримінації.

Європейські стандарти щодо забезпечення прав людини - це загальновизнані принципи і норми міжнародного права, втілені у міжнародно-правових документах (універсальних, регіональних міжнародних договорах, документах недоговорного характеру, рішеннях міжнародних судів, зокрема Європейського суду з прав людини). До основних документів, у яких знайшли втілення універсальні міжнародні (зокрема

європейські) стандарти щодо забезпечення прав людини, належать Загальна декларація прав людини 1948 р. і Міжнародний пакт про громадянські й політичні права 1966 р. (підписаний УРСР 20 березня 1968 р., ратифікований 19 жовтня 1973 р., набув чинності для України 23 березня 1976 р.).

Загальну декларацію прав людини було прийнято і проголошено Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. у Парижі. Вона стала стандартом для розробки і прийняття численних міжнародних документів з прав людини, а також конституцій європейських держав. Декларація встановила перелік основних прав і свобод людини та законні випадки їх обмежень [4]. Вона визначила, що кожна людина має право на свободу мирних зборів і асоціацій, і ніхто не може бути примушений вступати в яку-небудь асоціацію; кожна людина має право брати участь в управлінні своєю державою (безпосередньо чи за посередництвом вільно обраних представників); право рівного доступу до державної служби у своїй країні; волю народу як основу влади уряду. Підкреслила, що ця воля має знаходити вираження в періодичних і нефальсифікованих виборах, а вибори мають проводитися за загальним і рівним виборчим правом шляхом таємного голосування або ж за допомогою інших рівнозначних форм, що забезпечують свободу голосування.

Міжнародний пакт про громадянські й політичні права 1966 р. ґрунтується на положеннях Загальної декларації прав людини і є одним із найбільш авторитетних міжнародно - правових договорів про права людини. Поряд із правом дотримуватися своїх думок і на свободу інформації, у ньому визнається право на мирні збори, свободу асоціації, голосувати і бути обраним, допускатися до державної служби.

Європейська Конвенція про захист прав людини й основних свобод від 4 листопада 1950 року, яка встановлює не лише найбільш вдалу у світі систему норм міжнародного права для захисту прав людини, але й одну з найбільш розвинутих форм міжнародної юридичної процедури. Три основні риси надають Конвенції особливого значення:

- права і свободи кожної людини гарантовані державами-учасниками, або, як вони іменуються на міжнародно-правовій мові, «Домовленими сторонами»;
- вперше в рамках міжнародного договору про захист прав людини був створений конкретний механізм їх захисту;
- парламенти і судові органи получили тверду основу в області прав людини для прийняття і толкування законів.

Актуальною сферою застосування європейських принципів адміністративного права є сфера місцевого самоврядування. Важливим кроком у цьому напрямку стала ратифікація Україною Європейської хартії місцевого самоврядування 1985 р., яка відбулася 15 липня 1997 р. Таким чином, Хартія стала частиною законодавства України, а її норми набули переважної сили щодо норм законів України (п. 2 ст. 7 Закону України «Про міжнародні договори України»). Вона є першим багатостороннім правовим інструментом, який визначає та захищає стандарти місцевої автономії, що є значним внеском у захист і поширення загальноєвропейських цінностей [5]. Основні стандарти призначені гарантувати політичну, адміністративну та фінансову незалежність органів місцевого самоврядування, забезпечити на європейському рівні демонстрацію політичної волі, а на рівнях територіального управління надати їм практичної значущості.

Багато держав світу, зокрема Україна, вмістили посилання на Загальну декларацію прав людини або її положення у свої конституційні акти. У розділі II «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» Конституції України закріплено широкий спектр прав і свобод людини та громадянина, а також загальні принципи та положення, що ставлять за мету визначити зміст гарантій і механізмів їх реалізації [2].

При цьому держава, закріплюючи в законодавстві досягнутий рівень особистої свободи людини за допомогою конституційного розпорядження, бере на себе відповідальність за забезпечення рівних умов реалізації конституційних прав і свобод усім особам, що проживають на її території. З цього приводу в ч. 2 ст. 3 Конституції України робиться наголос на

тому, що «держава відповідає перед людиною за свою діяльність» [3, с. 249-256].

Можна констатувати, що економічні і соціальні права відзначаються певними особливостями порівняно з іншими видами прав людини. Такі права поширюються на певну - соціально-економічну - сферу життєдіяльності людини. Вони становлять собою можливості здобувати засоби для існування, беручи безпосередню участь у виробництві чи в організації виробництва матеріальних та інших благ, або отримуючи такі засоби зі соціальних джерел через соціальне утримання. Для забезпечення реальності таких прав необхідні позитивні зусилля держави зі створення умов для їх реалізації людиною, пов'язані зі значними витратами, в межах економічних можливостей країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Оніщук М. Проблеми забезпечення прав людини в Україні: від Загальної Декларації прав людини - до сьогодні // Право України. - 2009. - № 4. - С. 29 - 35.

2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/вр-96 // Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>

3. Кононенко О.В. Використання європейського досвіду у сфері прав людини в повсякденній практиці судового захисту// Актуальні проблеми політики: Зб.наук праць. - О., 2002. - С.249 - 256.

4. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. № 995 _ 015 // Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

5. Європейська Хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року № 994_036 // Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036.